

Solzhenitsyn). The result of cultururation which we must obtain in education is a supporting of fundamental values, of creativity, but not just an experience formed earlier. The main purpose of cultururation is not only to enrich the person with diverse information about the cultures and provide policultural education, but also to supply a person with abilities to prevision, to anticipation of events, a conscious choice of alternatives, when he will be able to consider variability and indetermination of future and to find model of behavior which is necessary for him. Basing on creativity, but not on the last experience, the person will be able to determine the trajectory of his activity, will find himself in the culture, will form his own individual cultural shape and image.

Key words: culture, education, cultururation, socialization, teaching, educational space, system, society, globalization.

УДК 378.22:7.038.21

Н. В. Сулаєва

Полтавський національний педагогічний
університет імені В. Г. Короленка

НЕФОРМАЛЬНА МИСТЕЦЬКА ОСВІТА СТУДЕНТІВ ВИЩИХ ПЕДАГОГІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ УКРАЇНИ

У статті акцентується увага на доцільності надання студентам вищих педагогічних навчальних закладів III-IV рівнів акредитації неформальної мистецької освіти в художньо-творчих колективах. У ній сформульовано поняття «неформальна мистецька освіта в системі професійної підготовки вчителя», що трактується як добровільна мистецька діяльність особистості, що здійснюється незалежно від формального навчання у вищому педагогічному навчальному закладі, реалізується здебільшого в художньо-творчих колективах і не супроводжується видачею диплома офіційного зразка. Визначено мету неформальної мистецької освіти, її завдання, функції, принципи, зміст, форми й методи організації.

Ключові слова: неформальна мистецька освіта, художньо-творчі колективи, мистецтво.

Постановка проблеми. Кардинальні зміни світового ринку освітніх послуг спонукають до використання в системі вищої педагогічної освіти України вивіраних у міжнародній практиці наукових концепцій, технологій, які забезпечують високу конкурентоспроможність випускників вітчизняних вищих педагогічних навчальних закладів III–IV рівнів акредитації. Такий підхід зумовлює дослідження можливостей неформальної освіти педагогічних кадрів, головною метою діяльності яких є люди майбутнього, а функцією – створення умов для їхнього саморозвитку та самореалізації.

Аналіз актуальних досліджень. Аналіз неформальної освіти як одного з видів освітньої діяльності показав, що її інституціоналізація відбулася в результаті загальноновизнаної у світі необхідності впровадження так званої освіти впродовж життя (lifelong education). Саме тому найбільш суттєві дослідження неформальної освіти здійснені в межах розгляду

проблем, які стосуються різних аспектів освіти впродовж життя, зокрема, важливої її складової – освіти дорослих (adult education): теоретичних основ андрагогіки (С. Гончаренко, П. Кенді, М. Купер, І. Ліндемен, Л. Лук'янова, Н. Ничкало, М. Ноулз, О. Пуховська Б. Спенсер), навчання дорослих (С. Брукфілд, Л. Лук'янова, С. Меріем, О. Огієнко), навчальних програм для освіти дорослих (Р. Кафарелла, Дж. Мезіров, О. Отич), тенденцій розвитку освіти дорослих (У. Мауч, Л. Сігаєва, Д. Флемінг) тощо.

Мета статті: обґрунтувати доцільність надання студентам вищих педагогічних навчальних закладів III-IV рівнів акредитації неформальної мистецької освіти.

Виклад основного матеріалу. Сутність неформальної мистецької освіти, на нашу думку, слід розкривати з урахуванням визначення вихідного поняття – «неформальна освіта». У цьому контексті заслуговує на увагу визначення, запропоноване Комітетом з освіти Організації економічної співпраці та розвитку (Organization for Economic Cooperation and Development) у доповіді «Оцінка ролі національних кваліфікаційних систем у розвитку неперервної освіти» (The Role of National Qualifications Systems in Promoting Lifelong Learning, OECD 2005). У цьому документі зазначається, що «неформальна освіта (non-formal education) – це форма навчання, включена в загальний план навчального процесу, але така, що формально не визнається як процес навчання (наприклад, у термінах, цілях і завданнях освіти, періоді навчання й оцінки якості), водночас містить значний освітній компонент. Неформальна освіта для того, хто її отримує є свідомим і неспонтанним процесом, що не приводить до присудження ступеня чи видачі свідоцтва про освіту. Розробка програм неформальної освіти, як правило, перебуває в компетенції навчального закладу [6, 5].

Теоретичні та практичні здобутки педагогічної науки минулого й сучасності дають змогу стверджувати, що одним із дієвих шляхів залучення майбутнього вчителя до мистецтва є організація у вищих педагогічних навчальних закладах III–IV рівнів акредитації художньо-творчих колективів різних мистецьких напрямів для реалізації можливостей кожного студента. Зазначимо, що художньо-творчий колектив вищого педагогічного навчального закладу – це організована форма добровільного об'єднання студентів і викладачів на основі цілеспрямованої художньо-творчої діяльності. Такими можуть бути: хоріві колективи, вокальні, інструментальні ансамблі, оркестри, ансамблі танцю, пісні і танцю, гуртки образотворчого мистецтва, кіно-, фото-, відеостудії, циркові, театральні колективи, фольклорні групи, гуртки декоративно-вжиткового, культурно-побутового характеру тощо.

Участь студентів педагогічного університету в художньо-творчих колективах розглядається як складова виховання майбутнього вчителя. Це є незаперечною істиною, оскільки мистецьке середовище живить духовний розвиток індивіда, сприяє педагогічній підтримці процесів становлення громадянина, людини культури, моральної особистості, здатної до позитивних змін у навколишньому світі, створення культурного простору. Водночас акцент на виключно виховному аспекті мистецької діяльності учасників цих колективів збіднює уявлення про роль художньої творчості в навчально-виховному процесі. Адже, крім усвідомлення змістового компоненту творів мистецтва (що впливає на духовне, моральне, патріотичне, естетичне становлення), формування особистісних якостей, розвитку творчих здібностей тощо, майбутній учитель оволодіває значним обсягом мистецько-педагогічної інформації щодо видів, жанрів, художніх стилів мистецтва, способів їх відтворення та використання в педагогічній практиці. Зважаючи на це, мистецьку діяльність у художньо-творчих колективах ми визначаємо як освітню. Оскільки вона включена в загальний план навчально-виховного процесу, формально не визнається як процес навчання (зокрема, у термінах цілей і завдань освіти, періоду навчання й оцінки якості), містить значний освітній компонент та не вимагає видачі документа офіційного зразка, то така діяльність відповідає категоріальному визначенню неформальної мистецької освіти.

Таким чином, неформальна мистецька освіта в системі професійної підготовки вчителя – це добровільна мистецька діяльність особистості, що здійснюється незалежно від формального навчання у вищому педагогічному закладі освіти, реалізується здебільшого в художньо-творчих колективах і не супроводжується видачею диплома офіційного зразка.

Метою неформальної мистецької освіти є задоволення соціокультурних і освітніх потреб майбутнього педагога, розвиток здатності жити в сучасному соціумі, зберігаючи індивідуальні особливості, проведення з користю та захопленням вільного часу. Ця мета конкретизується в таких завданнях:

- стимулювання творчої активності особистості;
- гармонізація психоемоційного й фізичного стану студента;
- розвиток неповторної індивідуальності кожного учасника художньо-творчого колективу;
- узагальнення життєвого досвіду, співвідношення його з системою цінностей, які історично склалися в державі та сучасному молодіжному середовищі;

- активне й діяльне засвоєння різних видів мистецтва, прогнозування можливостей їх використання у професійних ситуаціях;
- виховання почуття національної свідомості студента педагогічного університету;
- нове сприйняття наукового знання з його тенденцією до різноманіття.

Ефективність реалізації неформальної мистецької освіти у вищому педагогічному навчальному закладі визначається її функціями, основними з яких є: функція естетичної соціалізації – підвищення активності майбутнього фахівця в плані формування естетичних смаків, здібностей і потреб; пробудження творчого начала; прагнення й уміння жити та творити за законами Істини, Добра і Краси; ціннісно-орієнтаційна функція – формування світогляду на основі узагальнених та інтерпретованих у мистецтві суспільних подій; розвиток духовності; усвідомлення людини як найвищої цінності; виховання почуття національної свідомості; професійно-евристична функція – поглиблення знань, умінь і навичок для високорезультативної педагогічної діяльності; катарсисно-компенсаційна функція – формування внутрішньої гармонії особистості; сприяння встановленню психічної рівноваги; збудження почуття насолоди від творчості, відкриття, гармонії й довершеності; надолуження прогалин художньої освіти; рекреаційна функція – поповнення духовних і фізичних сил майбутнього вчителя при корисному проведенні вільного часу.

Надання майбутнім педагогам неформальної мистецької освіти ґрунтується на принципах: інтегративної єдності мистецтва й педагогіки; гуманістичної спрямованості; культуровідповідності; національної спрямованості; цілісності; систематичності й послідовності; особистісно-індивідуальної орієнтації.

Особливе місце серед вищеназваних принципів при реалізації неформальної мистецької освіти займає принцип інтегративної єдності мистецтва і педагогіки. Він визначає єдність мистецького й педагогічного впливу на учасників художньо-творчих колективів, що, активізуючи їхній духовний потенціал і креативні здібності, сприяє формуванню високого рівня педагогічної майстерності. Умовами дотримання цього принципу є: професійна компетентність керівника колективу, його високі моральні якості, спрямованість на активізацію педагогічної дії майбутніх педагогів; відповідність змісту мистецько-освітньої діяльності високим духовним ідеалам. У практичній діяльності інтегративний принцип реалізується в таких правилах: спрямованість освітньої політики навчального закладу на

забезпечення достатньої кількості різних за видами мистецтва художньо-творчих колективів, які відповідають мистецько-освітнім потребам студентів; відповідний добір мистецько-педагогічних кадрів для керівництва художньо-творчими колективами; здійснення моніторингових досліджень про вплив мистецько-освітньої діяльності учасників художньо-творчих колективів на їхнє професійно-педагогічне становлення.

Важливою вимогою до організації неформальної мистецької освіти в педагогічному університеті є повага до особистості студента як найвищої цінності в системі людських взаємин, головною засадою яких є гуманність. Умовами реалізації гуманістичної спрямованості є добровільність отримання студентом неформальної мистецької освіти, самостійне визначення напрямів мистецької діяльності в художньо-творчому колективі, оптимізм у передбаченні кінцевого результату. У практичній реалізації неформальної мистецької освіти цей принцип виявляється в таких правилах: спрямованість на активну позицію студента, повага до його особистості, врахування індивідуальних особливостей та можливостей кожного, забезпечення свободи вибору, підтримка в прагненнях і діях.

Принцип культуровідповідності передбачає відбір змісту освітньо-мистецької діяльності в художньо-творчих колективах з урахуванням загальнокультурних цінностей, які вироблені людством упродовж століть. Дотримання цього принципу можливе за умови формування позитивного ставлення майбутніх педагогів до власної й загальнолюдської культури, перетворення змісту історичного морально-етичного досвіду людства на систему відкритих проблем, спонукання до пошуку розв'язання завдань на основі загальнокультурних надбань минулого й сучасності.

Із цим принципом нерозривно поєднаний принцип національної спрямованості, що передбачає «формування моральної самосвідомості, виховання любові до рідної землі, власного народу, шанобливе ставлення до його культури; повагу, толерантність до культури інших народів» [1, 712]. Це стає можливим за умови глибокої усвідомленості менеджерами неформальної мистецької освіти й керівниками колективів значимості духовного, морально-етичного, мистецького спадку українців; виокремлення домінуючих цілей мистецької діяльності (збереження, передача й примноження культурних надбань народу). Цей принцип відображається в таких правилах організації неформальної мистецької освіти: створення мистецьких колективів національного спрямування, демонстрування найкращих зразків мистецької спадщини українського

народу, відбір для ознайомлення доступних і, водночас, високохудожніх творів, підтримка національно свідомих ідей студентів.

Упровадження неформальної мистецької освіти в навчально-виховний процес вищого педагогічного закладу освіти неможливе без дотримання принципу цілісності, який передбачає «багатофакторну взаємодію відображених у змісті освіти та виховання основних компонентів соціального досвіду – художньо-естетичних знань, світоглядних уявлень, емоційно-ціннісного ставлення, художніх умінь, творчості» [2]. Його реалізація потребує виконання таких умов: конвергентності формальної освіти з неформальною мистецькою, існування спільновизначеної мети обох видів освітньої діяльності. У практичну діяльність цей принцип втілюється при дотриманні правил: взаємопідтримка в реалізації завдань високопрофесійної підготовки майбутнього фахівця, наступність у реалізації поставлених завдань на всіх етапах навчально-виховної діяльності в університеті.

Важливим принципом надання майбутнім учителям неформальної мистецької освіти є принцип систематичності й послідовності. Він ґрунтується на положеннях про те, що успішність освітньої діяльності залежить від логічної послідовності її реалізації, наступності змістової й процесуальної складової навчально-виховного процесу. Умовою дотримання такого принципу є логічне вибудовування процесу надання неформальної мистецької освіти (розподіл тижневого навантаження, створення розкладу занять художньо-творчих колективів тощо) з урахуванням навантаження студента в ході отримання формальної освіти.

Принцип особистісно-індивідуальної орієнтації неформальної мистецької освіти визначає напрям індивідуальної траєкторії розвитку кожного учасника художньо-творчого колективу, виокремлення завдань, які відповідають його здібностям, розкриття потенціалів, надання можливості для самопізнання й самореалізації. Умовами дотримання цього принципу є відповідність пропонованих студентові видів мистецької діяльності, врахування індивідуальних якостей кожного при виборі засобів педагогічного впливу. У практичній діяльності принцип особистісно-індивідуальної орієнтації реалізується в таких правилах: робота з колективом має здійснюватися з урахуванням індивідуальних особливостей кожного його учасника; у процесі мистецько-освітньої роботи слід сприяти розвитку й реалізації здібностей кожної особистості, виробляти оптимістичну стратегію результату її діяльності.

Оптимальне поєднання вищеназваних принципів у процесі неформальної мистецько-освітньої діяльності буде вагомо впливати на

якість педагогічної освіти при її підпорядкуванні мета-завданню – забезпечити підготовку духовно розвинених висококомпетентних учителів.

Вибір змісту неформальної мистецької освіти зумовлюється вимогами до збагачення професійної компетентності майбутніх учителів мистецьким компонентом. Він спрямовується на узгодження системи цінностей суспільства з особистісними ставленнями студента до дійсності шляхом інтерпретації мистецьких творів. Здобуття неформальної мистецької освіти дає можливість майбутньому педагогові наблизитися до високодуховних зразків людської спадщини, долучитися до їх відтворення й збереження, виділити з них найсуттєвіші ознаки довершеності людського існування в їх етичному, естетичному, патріотичному проявах, а також засвоїти теоретичні основи щодо:

- музичного мистецтва (основні поняття про функції голосового апарату: дихання, звукоутворення, резонування; класифікація співацьких голосів; звук, основні прийоми звуковедення: легато, стакато; дикція; назви музичних інструментів тощо);

- образотворчого мистецтва (кольори: хроматичні й ахроматичні, теплі й холодні; наступаючі й відступаючі, легкі й важкі, контраст; малюнок, його композиція, перспективна побудова, пропорції, перспектива; живопис: олійний, темпера, акварель та гуаш; графіка: за способом утворення (оригінальна, друкована, репродукційна), за способом застосування (станкова, прикладна); композиція, структура, конструкція тощо);

- хореографічного мистецтва (класичний танець: танцювальний крок, виворітність, *plie*, *releve*, *battements*, *rond de jembe*, *port de bras* тощо; народно-сценічний танець: положення рук, ніг, розташування танцюристів у масових і парних національних танцях; український народний танець тощо);

- театрального мистецтва (стилі: експресіонізм, мелодрама, модернізм, натуралізм, постмодернізм, реалізм тощо; жанри: драма, комедія, трагедія, трагікомедія, пантоміма, фентезі тощо; елементи сценічної дії: сценічна віра, безпосередність, відчуття правди, логіка, послідовність; основні етапи роботи над створенням образу, елементи сценічного завдання, природа акторської гри тощо);

- інших видів мистецтва, обраних студентами для діяльності в художньо-творчих колективах.

У неформальній мистецькій освіті використовуються традиційні форми організації мистецько-освітньої діяльності учасників художньо-творчих об'єднань: колективні, групові та індивідуальні. Специфічною характеристикою використання цих форм є варіативність їх поєднання в

залежності від мети і змісту діяльності, а також особливостей виду мистецтва. Реалізація мети й завдань неформальної мистецької освіти відбувається переважно на колективних художніх заняттях. Це зумовлено жанровими й педагогічними особливостями, адже саме така форма організації дозволяє залучити до мистецької діяльності значну кількість студентів. Колективне виконання художніх творів дає можливість кожному майбутньому педагогові відчути себе частиною єдиного цілого та, водночас, реалізуватися відповідно до індивідуальних можливостей шляхом виконання певних ролей. Часто використовується в неформальній мистецькій освіті й групова форма організації діяльності, коли керівник колективу працює над певними фрагментами вистави чи окремими хоровими або оркестровими партіями. Досить продуктивними є й індивідуальні форми роботи зі студентами. Їх особливістю є те, що викладач працює з кожним окремо, враховуючи його особистий рівень розвитку мистецьких здібностей, умінь, навичок, прагнень. Це дає можливість студентіві попрацювати над розкриттям власного потенціалу та досягти більш високого рівня виконавської майстерності. Специфічним для неформальної мистецької освіти є інтеграція різних форм роботи в художньо-творчих колективах. Мистецько-освітня діяльність характеризується використанням індивідуально-групової форми організації мистецької діяльності. Її перевагою є можливість приділити увагу кожному студентіві в період виконання іншими поставленого завдання. Це відбувається, наприклад, у різні періоди роботи над хоровим твором. Так, на певному етапі керівник використовує індивідуальну форму організації діяльності для роботи над виконавською майстерністю соліста, далі – окремо працює з солістом і кожною партією, відшліфовуючи чистоту звучання.

Використання різних форм організації неформальної мистецької освіти визначається в залежності від виду мистецтва: неформальна музична освітня діяльність здійснюється в хорових колективах (народних, камерних), вокальних ансамблях (фольклорних, вокально-інструментальних), в індивідуальному вокальному виконавстві, інструментальних дуетах, тріо, квартетах, ансамблях чи оркестрах (народних інструментів, камерних, духових, бандуристів, сопілкарів та ін.) і різноманітних тимчасових творчих музичних групах тощо; неформальна хореографічна діяльність реалізується в ансамблях танців (народних, бальних, сучасних), ансамблях пісні і танцю, індивідуальному хореографічному виконавстві; неформальна драматична освіта студентів утілюється в театральних студіях, драматичних гуртках, індивідуальній драматичній діяльності та тимчасових групах для реалізації

окремих творчих проєктів; неформальна образотворча освіта надається студентам у гуртках малюнку, живопису, графіки (стальним пером, пензлем, фломастером, вугіллям, стеарином, свічкою, пастеллю, а також друкованої графіки, літогравюри, гравюри на дереві тощо), скульптури (з глини, пластиліну, гіпсу, дерева, каменя), декоративного мистецтва (писанкарства, витинанки, батику, льялькарства тощо); неформальна літературна освітня діяльність реалізується в літературних студіях, спілках журналістів, поетів, прозаїків, літературних редакторів тощо.

Мистецька діяльність, завданням якої є творення естетичної реальності, передбачає наявність у виконавця мистецької майстерності (або техніки виконання). Виконавська техніка формується шляхом застосування різних навчальних технологій. Спираючись на представлений О. Рудницькою [4, 160–169] поділ методів мистецької освіти на продуктивні й репродуктивні, пропонуємо авторську класифікацію методів мистецької освіти майбутніх учителів у художньо-творчих колективах. До репродуктивних методів неформальної мистецької освіти (таких, що орієнтують учасників художньо-творчих колективів на стереотипне засвоєння матеріалу) зараховуємо дві групи методів: навчально-підготовчі (наочні, словесні, практичні) та тренінгові (багаторазові повтори, вправлення, імітація мистецьких дій) методи.

До продуктивних (таких, що спрямовані на осмислення, власний погляд на матеріал, творчий підхід до відтворення мистецьких зразків та створення власних творів) належать методи творення художньої реальності засобами музики (співом, грою на музичних інструментах), хореографії (художньо забарвленими рухами, мімікою), театрального мистецтва (художньою декламацією, монологам, діалогам, мімічно-пантомімічними діями), образотворчого мистецтва (малюнком, скульптурою, виробами декоративно-вжиткового мистецтва), літературного мистецтва (віршами, прозою). У професійній підготовці вчителя дуже важливим, на наш погляд, є оволодіння саме продуктивними методами: це допоможе студенту навчитися створювати (а не відтворювати) художню реальність. А ці вміння дають йому змогу стати творцем позитивної педагогічної реальності в майбутній професійній діяльності. Адже, згідно з теорією пізнавально-активного поля професора М. Лещенко [3], учитель є творцем педагогічної реальності, яка характеризується певним духовним потенціалом. Слід зазначити, що для його підвищення слід використовувати саме мистецькі засоби: музичні, драматичні, літературні тощо. Більше того, саме мистецтво, зазначає вчена, може забезпечити віртуалізацію педагогічної реальності, її художньо-

естетичне насичення, що стає привабливим для учнів, активізуючи їх пізнавальну діяльність, створює умови для переживання високих почуттів щастя, радості, повноти життя [3]. Тому системний підхід до реалізації неформальної мистецької освіти в педагогічних вишах, який передбачає усвідомлену постановку мети, добір змісту, вибір форм і методів мистецько-освітньої діяльності, забезпечує високу якість педагогічної освіти. Водночас отримання неформальної мистецької освіти в художньо-творчих колективах у поєднанні з формальною педагогічною створює умови для самореалізації особистості, формує в неї почуття самодостатності, щастя пізнавальної активності студентських літ.

Висновки. Таким чином, неформальна мистецька освіта задовольняє освітні потреби кожного студента шляхом вільного вибору напрямів мистецької діяльності, художньо-творчого колективу та його керівника. Студенти, які знайшли вільний від формального навчання час і усвідомили необхідність заповнення його неформальною мистецькою освітою, створюють художньо-творчий колектив (або стають учасниками вже існуючого). Вони самостійно визначають (чи сприймають уже сформульовані) мету, завдання, зміст, форми й методи організації власної освітньої діяльності. Систематичне й цілеспрямоване набуття мистецької освіти дозволяє майбутнім учителям досягти певного результату, оцінити його та винести на розсуд глядача, організовуючи концертну чи виставкову діяльність. Ефективно поєднуючи формальну освіту з неформальною мистецькою, кожен учасник художньо-творчого колективу робить суттєвий внесок в особистісний розвиток, зокрема, власне компетентнісне професійно-педагогічне становлення.

Поєднання формальної педагогічної освіти з неформальною мистецькою в педагогічному університеті сприяє тому, що в навчально-освітні заклади прийдуть учителі, які не просто засвоїли предмети, що там викладали, а люди, здатні до співпереживань, готові до вільного гуманістично орієнтованого вибору, індивідуального зусилля й самостійної, компетентної та відповідальної дії в політичному, економічному, професійному й культурному житті. Вони поважають себе та інших, терпимі до представників інших культур і національностей, незалежні в судженнях і відкриті для іншого судження й несподіваної думки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бех І. Д. Принципи виховання / І. Д. Бех // Енциклопедія освіти / [гол. ред. В. Г. Кремень]. – К., 2008. – С. 712–713.
2. Концепція художньо-естетичного виховання учнів у загальноосвітніх навчальних закладах : 25.02.04 // Інформаційний збірник Міністерства освіти і науки України. – 2004. – № 10. – С. 3–24.

3. Лещенко М. Щастя дитини – єдине дійсне щастя на землі: До проблеми педагогічної майстерності : у 2 ч. : навч.-метод. посіб. / М. Лещенко. – К. : АСМІ, 2003. – Ч. 2. – 240 с.

4. Рудницька О. Педагогіка: загальна та мистецька : навч. посіб. / О. Рудницька. – К., 2002. – 270 с.

5. Сулаєва Н. В. Неформальна мистецька освіта майбутніх учителів: теоретичний аспект / Н. В. Сулаєва // Імідж сучасного педагога : Тов. «АСМІ», Полтава, 2012. – № 4 (123). – С. 3–7.

6. The Role of National Qualifications Systems in Promoting Lifelong Learning An OECD activity : Report from Thematic Group 2: Standards and quality assurance in qualifications with special reference to the recognition of non-formal and informal learning. – 2005. – 34 p.

РЕЗЮМЕ

Сулаєва Н. В. Неформальное художественное образование студентов высших педагогических учебных заведений Украины.

В статье акцентируется внимание на целесообразности предоставления студентам высших педагогических учебных заведений III-IV уровней аккредитации неформального художественного образования в художественно-творческих коллективах. В ней сформулированы понятия «неформальное художественное образование в системе профессиональной подготовки учителя», которое трактуется как добровольная творческая деятельность личности, которая осуществляется независимо от формального обучения в высшем педагогическом учебном заведении, реализуется в основном в художественно-творческих коллективах и не сопровождается выдачей диплома официального образца. Определена цель неформального художественного образования, его задачи, функции, принципы, содержание, формы и методы организации.

Ключевые слова: неформальное художественное образование, художественно-творческие коллективы, искусство.

SUMMARY

Sulayeva N. Informal art education of students of higher pedagogical educational institutions of Ukraine.

The article focuses on the expediency of providing students of higher pedagogical educational institutions of III-IV levels of accreditation of informal art education in the artistic-creative collectives. The concept of «informal artistic education in the system of professional training of a teacher» is formulated as a voluntary creative activity of the individual, which is carried out irrespective of the formal learning in higher pedagogical educational institution, mainly in the artistic-creative collectives and is not accompanied by the diploma of the official sample.

Theoretical and practical achievements of pedagogical science of the past and present allow saying that one of the most effective ways of familiarizing future teacher with art is the organization of the artistic-creative collectives of different artistic directions in higher pedagogical educational establishments of III-IV levels of accreditation for realization of abilities of each student. It is noted that the artistic-creative collective of the pedagogical higher educational institution is an organized form of voluntary association of students and teachers on the basis of purposeful artistic and creative activity. These can be: choirs, vocal, instrumental ensembles, orchestras, dance ensembles, choirs and dance ensembles, groups for fine arts, cinema-, photo-, video studios, circus, theater groups, folklore groups, circles of decorative, cultural-domestic nature.

The purpose of informal art education is to meet the social, cultural and educational needs of future teachers, to develop the ability to live in modern society, while preserving the individual peculiarities of holding the benefit and pleasure of free time. This goal is further specified in the following tasks: stimulate the creative activity of the person; harmonize emotional and physical condition of the student; develop the unique individuality of each participant in the artistic-creative collective; generalize the life experience and relate it with the system of values, which have been historically formed in the state and modern youth environment; assimilate different kinds of art, forecast licensing opportunities of their use in professional situations; bring up the feeling of national consciousness of the student of the pedagogical University; form new perception of scientific knowledge, with its tendency to diversity.

Key words: *informal art education, artistic-creative collectives, art.*

УДК 378.016.785

Хе Івєнь

Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського

ЗВУКОТВОРЧА ВОЛЯ ЯК ОСНОВА ХУДОЖНЬОГО ІНТОНУВАННЯ ФОРТЕПІАННИХ ТВОРІВ МАЙБУТНІМИ ВЧИТЕЛЯМИ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

У статті розглянута звукотворча воля як основа художнього інтонування фортепіанних творів майбутніми вчителями музичного мистецтва. З'ясовано, що вагомий внесок до розроблення проблеми розвитку означеного феномену зробив відомий німецький фортепіанний педагог К. Мартінсен. Згідно його теорії, звукотворча воля є головним компонентом виконавського процесу. Розкрито деякі особливості формування в майбутніх фахівців звукотворчої волі. Визначено, що означений процес пов'язаний з активізацією слухових уявлень студентів.

Ключові слова: *інтонація, інтонування, звукотворча воля, художнє інтонування.*

Постановка проблеми. У сучасній науці про фортепіанне виконавство методико-теоретична проблематика становить значну частину. Найбільш повно й системно сформувався комплекс знань про закономірності рухової техніки піаніста і шляхи її розвитку. До числа розроблених можна віднести історико-стильові питання інтерпретації музики, проблеми використання виконавцем виразних засобів тощо. Сьогодні розвиток піаністичної теорії та методики викладання зумовлений збільшенням обсягу знання, а також диференціацією його галузей. Разом з тим, все більш гостро відчувається необхідність в інтеграції та концептуальному поглибленні наявного великого фонду фортепіанної теорії, тобто в інтенсифікації розвитку науки про піанізм. Вимушеним є зміцнення зв'язків між естетичним і власне теоретичним рівнем уявлень; вельми важливим завданням є більш повне й органічне «вбудовування»